

Krzysztof Kolasa, Jarosław Wąsowicz

Posługa duszpasterska salezjanów podczas strajków studenckich w Łodzi 21.01-18.02.1981 r. : wybór tekstów źródłowych

Seminare. Poszukiwania naukowe 26, 393-408

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KRZYSZTOF KOLASA, JAROSŁAW WĄSOWICZ SDB

POSŁUGA DUSZPASTERSKA SALEZJANÓW PODCZAS STRAJKÓW STUDENCKICH W ŁODZI 21. 01-18. 02. 1981 R. WYBÓR TEKSTÓW ŹRÓDŁOWYCH

Podpisanie przez władze komunistyczne umów społecznych ze strajkującymi robotnikami w sierpniu 1980 r. w Szczecinie, Gdańsku i Jastrzębiu, w konsekwencji których powstała pierwsza w bloku państw socjalistycznych nie sterowana przez partię legalna organizacja, jaką były Niezależne Samorządne Związki Zawodowe „Solidarność”, zaowocowało wzrostem aktywności społecznej i politycznej Polaków. W okresie od września 1980 r. do grudnia 1981 na polu niezależnego zrzeszania uaktywniła się także młodzież szkół średnich i studencka¹. W dniu 21 stycznia 1981 r. studenci Uniwersytetu Łódzkiego rozpoczęli strajk okupacyjny, poprzedzony wcześniej akcją protestacyjną „Solidarne Czekanie”², wysuwając postulaty pełnej niezależności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej szkół wyższych oraz szereg postulatów natury ogólnospołecznej. Do protestu przyłączyły się też inne łódzkie uczelnie. Strajki solidarnościowe podjęli studenci na terenie całego kraju. Ostatecznym warunkiem zakończenia protestu przedstawionym stronie rządowej przez młodzież akademicką była rejestracja Niezależnego Zrzeszenia Studentów (NZS). Po długich i trudnych negocjacjach władza zgodziła się uznać ten postulat. Łódzki strajk trwał do 18 lutego 1981 r. Łącznie wzięło w nim udział ok. 10 tys. młodzieży.

Studenckie strajki w Łodzi doczekały się kilku opracowań. Przebieg strajku studenckiego ze stycznia i lutego 1981 dokumentują publikacje Romana Kowalczyka. Już w 1992 roku w Niezależnej Oficynie Wydawniczej ukazała się jego

¹ Por. A. Anusz, *Niezależne Zrzeszenie Studentów 1980-1989*, Warszawa 1991; tenże, *NZS 1980-2000. Niezależne Zrzeszenie Studentów, czyli nie ma sukcesu bez NZS-u*, Warszawa 2000; S. Czopowicz, *KIHAM. Zarys wydarzeń, wybór dokumentów i relacji*, Warszawa 1998; A. Łepkowski, *Studenci 1980 (Ruch studencki w Polsce między wrześniem a grudniem)*, *Warszawskie Zeszyty Historyczne* 3(1989); J. Tomaszewicz, *Młodzieżowa opozycja w PRL*, *Templum Novum* 1(2005)1, s. 165-175; J. Wąsowicz, *Niezależny Ruch Młodzieżowy w latach 1980-1981 na przykładzie Regionu Gdańskiego*, *Saeculum Christianum* 10(2003)1, s. 155-168; P. Zaremba, *Młodość. Historia Ruchu Młodej Polski*, Gdańsk 2000.

² Archiwum Państwowe w Łodzi, Komitet Łódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, sygn. 3510, Informacja nr 6/81 o sytuacji w środowisku akademickim Łodzi przygotowana przez sekretarza KŁ PZPR Klemensa Kwiatkowskiego i przesłana do Wydziału Organizacyjnego KC PZPR, Łódź 7 I 1981 r., k. 28-29.

książka „*Łódzki strajk studencki*”, która w 2000 roku została ponownie wydana w wersji znacznie rozszerzonej³. Kowalczyk jest także autorem artykułu w związku sposób przedstawiającego genezę i przebieg łódzkiego protestu⁴. W roku 2006 Archiwum Opozycji Niepodległościowej w Łodzi wydało publikację źródłową prezentującą dokumenty dotyczące NZS-u, w tym także łódzkich strajków studenckich z 1981 r., odnalezione w archiwach państwowych i w zasobie Instytutu Pamięci Narodowej⁵.

Artykuły dotyczące protestu na wyższych uczelniach w Łodzi, zamieściła na swoich łamach „*Kronika Miasta Łodzi*”, wydana w 2005 r. z okazji 25-lecia Sierpnia '80⁶. Warto także w tym gronie wymienić publikacje socjologiczne⁷. Ważną rolę w popularyzacji historii łódzkich strajków studenckich spełnia portal internetowy przygotowany przez Niezależne Zrzeszenie Studentów Regionu Łódzkiego, na którym odnajdziemy m.in. archiwalne fotografie, wycinki prasowe, materiały ulotne dokumentujące interesujące nas wydarzenia⁸. Podczas obchodów 25. rocznicy strajków studenckich przygotowano liczne wystawy, wśród których warto odnotować chociażby prezentowaną w różnych miejscach wystawę „*Studenci Łodzi '81*” przygotowaną przez Instytut Pamięci Narodowej. Wciąż jednak, to ważne wydarzenie dla historii niezależnego ruchu studenckiego z okresu „karnawału Solidarności”, domaga się szczegółowego opracowania, w którym zostaną wykorzystane dokumenty różnej proveniencji.

Niniejsze opracowanie ma na celu pokazanie zaangażowania duszpasterskiego w czasie strajków studenckich salezjanów z duszpasterstwa akademickiego przy parafii św. Teresy w Łodzi: ks. Józefa Pietrusika i ks. Stanisława Bogdańskiego, oraz prezentację kilku dokumentów odnoszących się do tych wydarzeń.

Salezjanie z Ośrodka DA „*Węzeł*”⁹ pojawili się wśród protestujących studentów z własnej inicjatywy już w pierwszych dniach strajku. Byli w tym środowisku rozpoznawalni, ze względu na zaangażowanie w duszpasterstwo młodzieży aka-

³ Zob. R. Kowalczyk, *Studenci '81*, Warszawa 2000, s. 369.

⁴ Tenże, *Łódzki strajk studencki w 1981 roku – geneza i historia*, w: *Opozycja i opór społeczny w Łodzi 1950-1981*, red. K. Lesiakowski, Warszawa 2003, s. 121-131.

⁵ Zob. W. Domagalski, R. Peterman, *Studenci '81. NZS w oczach Partii i SB. Wybór tekstów źródłowych*, Łódź 2006.

⁶ Zob. *XXV-lecie strajku studenckiego*, *Kronika Miasta Łodzi* (2005)4, s. 179-244.

⁷ Zob. S. Dziecielska-Machnikowska, G. Matuszak, *Czarnaście łódzkich miesięcy. Studia socjologiczne sierpień 1980 – wrzesień 1981*, Łódź 1984; *Strajk studentów Łódzkich '81 w świetle analiz socjologicznych*, red. J. Lutyński, Warszawa 1988; M. Strąkowski, *Spółczesność strajku. Pozakulturowe postawy osobowości studentów*, *Kronika Miasta Łodzi* (2005)4, s. 225-229.

⁸ Strona znajduje się pod adresem: <www.strajki.pl>.

⁹ Duszpasterstwo Akademickie „*Węzeł*” zostało zorganizowane przez salezjanów przy kościele św. Teresy w Łodzi w 1964 r. w związku z powstaniem na terenie parafii pięcioletniego osiedla akademickiego „*Lumumbowo*”. Na potrzeby ośrodka zostały zaadaptowane podziemia kościoła, gdzie zorganizowano kaplicę, bibliotekę i salę spotkań. W działalność duszpasterstwa zaangażowani byli studenci z Uniwersytetu Łódzkiego, Akademii Medycznej i Wojskowej Akademii Medycznej. Por. J. Pietrzykowski, *Salezjanie w Polsce 1945-1989*, Warszawa 2007, s. 324-325; tenże: *Wkład salezjanów w życie (Archi)Diecezji Łódzkiej 1922-1998*, *Łódzkie Studia Teologiczne* 7(1998), s. 312-313; *Historia Duszpasterstwa Akademickiego WĘZEŁ* – <<http://wewel.salezjanie.pl/historia/>>, (data dostępu: 10.09.2008).

demickiej. Ksiądz Stanisław Bogdański był kierownikiem ośrodka salezjańskiego „Węzeł” w latach 1976-1980, natomiast ks. Józef Pietrusik funkcję duszpasterza akademickiego w Łodzi pełnił od października 1980, po powrocie ze studiów w Rzymie. Pojawienie się kapłanów na strajku spotkało się z akceptacją i pozytywnym przyjęciem wśród strajkujących. Towarzyszyli młodzieży akademickiej przez cały okres ich protestu, zazwyczaj odwiedzając poszczególne wydziały strajkujących uczelni w godzinach wieczornych. Nieraz spotkania te przedłużały się do późnych godzin nocnych¹⁰.

Punktem kulminacyjnym posługi duszpasterskiej salezjanów wśród protestującej młodzieży były Msze św. wielokrotnie przez nich odprawiane na terenie gmachów strajkujących uczelni. Salezjanie odprawiali Eucharystię na wydziale filologii polskiej i angielskiej, biologii, ekonomii oraz matematyczno-fizyczno-chemicznym Uniwersytetu Łódzkiego i na Akademii Medycznej¹¹. Relację z jednej z takich Mszy świętych, zatytułowaną „Krzyż na uniwersyteckiej auli” opublikował na łamach strajkowego pisma „Akces” Eugeniusz Geparda, student filologii polskiej¹²:

„Już w sobotę wieczorem wszyscy wiedzieli, że w auli Wydziału Filologicznego odbędzie się Eucharystyczna Ofiara. Zawiadamiaty o tym plakaty. Informacji dopełniały ogłoszenia podawane w lokalnym radiowęźle w niedzielę, już od rana. A potem przygotowania. Każdy troszczył się o porządek. Śpiwory i koce elegancko złożone. Podłoga dokładnie zamieciona. Ktoś przynosi zielone sukno na przydzielny stół – mszalny ołtarz. Inny – kwiaty. Przygotowane są mikrofony. I wzruszający moment: pod białym orłem, górującym nad uniwersytecką aulą, zawieszamy biały Krzyż. Na nim twarz konającego Jezusa. I staje się dla nas wszystkich oczywiste, że ten Znak jest symbolem jedności dla wszystkich, którzy tu przebywają. Dla wszystkich Polaków. (...) I dokonano się uroczyste Wyniesienie. Tego znaku, z którym 35 lat walczone, tego znaku, który wyrzucano ze szpitali, szkół, uniwersytetów. Tego znaku, który wyrwano z ludzkich serc (...) Już kilkanaście minut przed czternastą aulę wypełniły tłumy strajkujących. Teksty pieśni przeznaczonych na mszalną liturgię rozeszły się błyskawicznie. Ćwiczymy śpiewy, a w rogu sali kolejka do spowiadającego kapłana. Wreszcie pierwsze modlitewne wezwania, a potem elektryzujący wszystkich tekst listu świętego Pawła: „Upominam was, bracia, aby nie było wśród was rozłamów”. Lektorem jest Wojtek Walczak – przewodniczący SKJ [Studencki Komitet Jedności – przyp. JW. i KK.]. Dokonuje się Ofiara Chrystusa. Tego, który przyszedł do człowieka, aby wyzwolić go ku wszelkiej wolności. Jezusa, który wyzwala od nienawiści, strachu, bezsensu, duszącej małostkowości. Tego, który jest Odkupicielem człowieka, jeśli nawiązać do

¹⁰ Por. Relacja ks. Józefa Pietrusika z dn. 22 października 2008 r. (w zbiorach ks. Jarosława Wąsowicza).

¹¹ Archiwum DA „Węzeł” w Łodzi (dalej: ADAW), *Kronika duszpasterstwa akademickiego 1981*, (akta bez sygn.); Por. także: W. Kupisz, *Wytrwaliśmy! Czas nierozliczony*, Kronika Miasta Łodzi (2005)4, s. 215-216; Relacja ks. Józefa Pietrusika z dn. 22 października 2008 r.; Relacja ks. Stanisława Bogdańskiego z 26 października 2008 r. (w zbiorach ks. Jarosława Wąsowicza).

¹² Dzisiaj Eugeniusz Geparda jest kapłanem Archidiecezji Łódzkiej.

pierwszej encykliki Jana Pawła II. Wielu z nas łączy się potem z Nim w Komunii Świętej. I modlimy się śpiewem: „Zjednoczeni w Duchu, zjednoczeni w Nim. Módlmy się, aby jedność była odnowiona w nas”. I następnie: „Chcemy razem pracować, chcemy złączyć swój trud. By nie stracić godności, którą Pan obdarzył nas. Aby strzec ludzką dumę, aby strzec dumę swą. Żeby człowiek zachował dumę swą”.

A potem ostatnie słowa kapłańskiego błogosławieństwa i narodowy śpiew: „Boże coś Polskę”. Nie wszyscy znają dokładnie tekst, 35 lat sowietyzacji dało efekt, więc zerkają ukradkiem, jednocząc się we wspólnym wołaniu.

Ofiara spełniona. Wszystko wraca do normalnego porządku. Znow gwar, śpieszące kroki, nowe komunikaty. Tylko Krzyż w uniwersyteckiej auli trwa milcząco solidaryzując się ze sprawą strajkujących studentów”¹³.

Kolejnym świadectwem przeżywania Eucharystii i obecności elementów życia religijnego studentów podczas łódzkich protestów, jest relacja złożona podczas wystawy fotografii strajkowej w DA „Węzeł”, którą zachował w swoich zbiorach ks. Józef Pietrusik:

„Są tacy, którzy twierdzą, że największą zaletą strajku uczelni było zintegrowanie środowiska akademickiego Łodzi. Duch prawdziwej jedności, więzi i przyjaźni, który wówczas się wyzwolił dokonał wielu niezwykłych przemian w sferze określanej mianem wnętrza człowieka. Wyzwolił nieznane dotąd, ukryte źródła energii tkwiące gdzieś w „głębi”. Szczególnie jaskrawo uwidocznili się to w życiu religijnym podczas strajku. Nie było niedzieli bez Mszy św. Rzadki to widok, kiedy aula laickiej uczelni zamieniona zostaje na miejsce, gdzie dokonywana jest Najświętsza Ofiara (...) Z czasem Eucharystia stała się zjawiskiem codziennym. Poza niedzielami, Msza św. skupiała mniejsze grono osób, ale odprawiana w kameralnych warunkach, w niewielkich salach do tego celu przeznaczonych, stwarzała szczególnie i niepowtarzalny nastrój duchowy – przyjaźni, pokoju i miłości. Przedłużeniem wytworzonej w ten sposób więzi były wspólne modlitwy, trwające niekiedy wiele godzin.

Nie może więc być dla nikogo zaskoczeniem fakt, że atmosfera opisana wyżej, często inspirowała studentów do podjęcia decyzji o zawieszeniu krzyża na „tym” czy „innym” wydziale. Ów chrześcijański symbol zwycięstwa miłości nie był więc elementem propagandy, jak podają środki masowego przekazu, ale stał się on wyrazem autentycznej duchowej potrzeby strajkujących studentów. Usunięcie krzyży niemal ze wszystkich wydziałów wkrótce po zakończeniu strajków /np. Instytut Biologii/, nie może być inaczej zinterpretowane, jak bezprawna ingerencja w sumienia ogromnej rzeszy wierzących studentów – zdeptaniem podmiotowości człowieka. Można się tylko zastanawiać, czyja racja stanu przemawia za tym, by

¹³ Cyt. za: R. Kowalczyk, *Studenci '81*, dz. cyt., s. 267-268.

odciąć nasze społeczeństwo od korzeni chrześcijaństwa, z których wyrosliśmy i trwamy jako naród?"¹⁴.

Opracą muzyczną Mszy św. i służbą liturgiczną zajmowali się studenci związani z ruchem oazowym i duszpasterstwem akademickim. Ci młodzi ludzie prowadzili również w czasie strajku modlitwy wieczorne i poranne. W pamięć duszpasterzy „Węzła” zapadło także przygotowanie do komunii św. z racji nabożeństwa pierwszego piątku miesiąca w lutym 1981 roku. Ks. Józef Pietrusik wspominał: „nie byliśmy w stanie wszystkich wyspowiadać. Sprawowaliśmy ten sakrament prawie przez trzy dni”¹⁵. Ponadto studenci spontanicznie urozmaicali sobie życie strajkowe wieloma inicjatywami kulturalnymi, które miały często wymiar religijny. Do takich zaliczyć należy wieczory poetyckie, twórczość strajkową, naukę pieśni i piosenek religijnych i gitarowe koncerty tychże¹⁶. Księża z DA „Węzeł” zorganizowali także slajdy o Całunie Turyńskim, które wyświetlane były na wszystkich wydziałach. Solidny komentarz do nich przygotowali studenci: Ryszard Wądołowski i Krzysztof Ruminiecki. Rozdawano studentom religijne obrazki z umieszczoną na odwrocie pieczęcią: „*Strajk Studentów Łodzi '81 AM*”. Salezjanie organizowali także pomoc materialną dla strajkujących w postaci żywności oraz pieniędzy¹⁷.

W dniach 18 i 19 lutego 1981 r. akcja protestacyjna studentów łódzkich dobiegła końca i wyszli oni z okupowanych budynków swoich uczelni. W tych dniach odbyły się jeszcze ostatnie Msze święte. DA „Węzeł” kontynuowało przez kolejne miesiące normalną działalność. Wydarzenia ze stycznia i lutego 1981 r. zostały udokumentowane na kilkudziesięciu stronach w kronice ośrodka pod tytułem „*Strajk studentów Łodzi 81*”. Znajdziemy tu liczne fotografie ze strajkowych Mszy św., dokumenty m.in. studenckie postulaty oraz teksty podpisanych porozumień ze stroną rządową, ulotki, strajkową twórczość poetycką. W ośrodku DA „Węzeł” przy kościele św. Teresy na ul. Kopcińskiego, po zakończeniu strajków zorganizowano także wystawę zdjęć z tej akcji protestacyjnej studentów łódzkich uczelni¹⁸.

Oczywistą sprawą jest fakt inwigilacji przez władze akcji strajkowej, jak również posługi duszpasterskiej wśród protestujących studentów oraz działalności salezjańskiego duszpasterstwa akademickiego. Potwierdzeniem takiego stanu rzeczy jest dokument opublikowany w niniejszym opracowaniu, przygotowany na potrzeby Urzędu do Spraw Wyznań oraz szereg innych dokumentów wytworzonych przez władze partyjne i aparat bezpieczeństwa. W czasie strajków informacje o działalności DA „Węzeł” oraz zaangażowania studentów i księży z duszpa-

¹⁴ Zbiory prywatne ks. Józefa Pietrusika w Warszawie.

¹⁵ Por. Relacja ks. Józefa Pietrusika z dn. 22 października 2008 r. (w zbiorach ks. Jarosława Wąsowicza).

¹⁶ ADAW, *Kronika duszpasterstwa akademickiego 1981*, (akta bez sygn.); W. Kupisz, *Wytrwaliśmy! Czas nierozliczony*, art. cyt., s. 215; R. Kowalczyk, *Studenci '81*, dz. cyt., s. 239-270;

¹⁷ Por. Relacja ks. Józefa Pietrusika z dn. 22 października 2008 r.; Relacja ks. Stanisława Bogdańskiego z 26 października 2008 r. (w zbiorach ks. Jarosława Wąsowicza).

¹⁸ ADAW, *Kronika duszpasterstwa akademickiego 1981*, (akta bez sygn.).

sterstwa w ten protest dostarczał m.in. tajny współpracownik (TW) pseudonim „Roman”, student Akademii Medycznej w Łodzi. W zasobie archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Łodzi zachowała sięteczka pracy tego agenta. TW „Roman” uczestniczył w różnych inicjatywach duszpasterskich podejmowanych przez salezjanów przy parafii św. Teresy, brał też czynny udział w strajkach na swojej uczelni.

Kierownik salezjańskiego ośrodka duszpasterskiego ksiądz Józef Pietrusik był po wprowadzeniu stanu wojennego kilkanaście razy przesłuchiwany przez funkcjonariuszy SB przy ul. Lutomierskiej w Łodzi, podczas których wypytywano go o duszpasterstwo akademickie¹⁹. O wszystkich przesłuchaniach na bieżąco informował przełożonych²⁰. Przesłuchiwani byli także studenci, a relacje z tych spotkań ks. Pietrusik kazał im spisywać. Do dziś posiada je w swoich prywatnych zbiorach. W „Wężeł” odbywały się też konspiracyjne spotkania NZS, na których zastanawiano się nad strategią działań w stanie wojennym²¹.

Prezentowane poniżej dokumenty nie były dotychczas nigdzie publikowane. Pochodzą ze zbiorów Archiwum Akt Nowych w Warszawie oraz Archiwum DA „Wężeł” w Łodzi. Wprost lub pośrednio odnoszą się do posługi duszpasterskiej salezjanów ks. Józefa Pietrusika i ks. Stanisława Bogdańskiego podczas akcji strajkowej młodzieży akademickiej z pierwszych miesięcy 1981 r. Dla historii Zgromadzenia Salezjańskiego w Polsce w czasach PRL-u ich postawa jest świadectwem wiernego towarzyszenia przez salezjanów młodym ludziom w trudnym dla nich okresie walki z totalitarnym systemem o możliwość niezależnego wyrażania swoich poglądów. Ponieważ „wielką” historię tworzą jednostkowe zdarzenia, w tym sensie ich posługa duszpasterska jest także ważnym uzupełnieniem historii protestów studenckich w Łodzi ze stycznia i lutego 1981 r. oraz zaangażowania Kościoła na rzecz młodzieży i ich organizacji²².

¹⁹ Por. Dok. nr 9: Informacja operacyjna TW „Roman” o zebraniu Niezależnych Związków Studenckich Akademii Medycznej w Łodzi przekazana por. Jerzemu Stasiakowi, Łódź 23 X 1980; Dok. nr 37: Informacja operacyjna TW „Roman” o przebiegu strajku na Akademii Medycznej w Łodzi przekazana por. Jerzemu Stasiakowi, Łódź 27 I 1981; Dok. nr 62: Informacja operacyjna TW „Roman” o przebiegu strajku i jego zakończenia na Akademii Medycznej w Łodzi przekazana por. Jerzemu Stasiakowi, Łódź 23 II 1981 r., w: W. Domagalski, R. Peterman, *Studenci '81. NZS w oczach Partii i SB*, dz. cyt., s. 27-28; 69-70; 130-132.

²⁰ Por. *Posługa posłuszna słowu. Wywiad z ... księdzem Józefem Pietrusikiem, salezjaninem. Rozmawiała Justyna Ciałkowska, „Stanisławówka”*. Miesięcznik parafialny Płock, nr 2 (2007), s. 12-13.

²¹ Por. Relacja ks. Józefa Pietrusika z dn. 22 października 2008 r. (w zbiorach ks. Jarosława Wąsowicza).

²² Posługę duszpasterską salezjanów w strajku studenckim odnotowuje w swojej monografii Jan Żaryn, najpełniej dotychczas przedstawiającej dzieje Kościoła katolickiego w PRL-u. Por. J. Żaryn, *Dzieje Kościoła katolickiego w Polsce (1944–1989)*, Warszawa 2003, s. 442-443.

Nr 1: 1981 styczeń 31, Łódź – List otwarty strajkujących studentów Łodzi.

My, studenci jesteśmy głęboko zaniepokojeni dotychczasowym przebiegiem rozmów między Komisją Międzyresortową a naszymi reprezentantami.

Ubolewamy nad lekceważącym stosunkiem ministra Górskiego¹ do nas i przebiegiem rozmów.

Rozgoryczenie nasze jest tym większe, że w środkach masowego przekazu, a w szczególności w „Łódzkich Wiadomościach Dnia” i wieczornym Dzienniku Telewizyjnym przedstawione zostały wypowiedzi ministra Górskiego zniekształcające nie tylko intencje, ale i obraz naszego protestu.

Minister przedstawia nasze wystąpienie jako wybryk niedojrzałej młodzieży, podczas gdy dla nas jest to jedyna forma walki o autentyczną niezależność polskiej uczelni i demokratyzację życia w naszym kraju. Jednocześnie pragniemy przekazać wyrazy wdzięczności kapłanom, którzy otaczają nas duszpasterską opieką, celebrując Msze św. w budynkach objętych strajkiem. Z głębi serca dziękujemy też mieszkańcom Łodzi za wsparcie moralne i materialne w tych tak trudnych dla nas chwilach.

Jesteśmy wzruszeni Waszą ofiarnością i umiejętnością dzielenia się z nami tym wszystkim, co sami z takim trudem zdobywacie.

W imieniu Komitetu Strajkowego

Wojciech Walczak²

Łódź, dn. 31 I 1981 r.

Źródło: ADAW, Kronika duszpasterstwa akademickiego 1981, (akta bez sygn.), odpis, rękopis.

¹ **Górski Janusz** (1929-1986), ekonomista, polityk. W 1952 r. ukończył studia na Wydziale Prawa UW, od 1958 r. doktor nauk ekonomicznych, 1962 dr hab., 1969 prof. nadzw., 1974 prof. zwyczaj. W l. 1952-1972 pracownik dydaktyczny Szkoły Głównej Planowania i Statystyki; kierownik Katedry Ekonomii Politycznej, prodziekan Wydziału Handlu Zagranicznego. W l. 1966-1972 był kierownikiem Centralnego Ośrodka Metodologicznego Studiów Ekonomicznych. Od 1963 r. należał do PZPR. Od 1972 do 1977 związany z Uniwersytetem Łódzkim, w l. 1972-75 był rektorem tej uczelni. Od 1975 związany z resortem nauki, szkolnictwa wyższego i techniki: w l. 1975-1977 podsekretarz stanu, w l. 1978-1981 minister tegoż resortu w rządach Piotra Jaroszewicza, Edwarda Babiucha, Józefa Pińkowskiego, Wojciecha Jaruzelskiego. Podczas strajków studenckich w Łodzi był przewodniczącym Komisji Międzyresortowej, która prowadziła negocjacje z protestującą młodzieżą akademicką i podpisała porozumienie z Międzyuczelnianą Komisją Porozumiewawczą wyłonioną spośród studentów AM, PŁ, UŁ, PWSM w Łodzi. W dniu 3 VII 1981 r. przestał pełnić funkcję ministra, od 1982 r. został wicedyrektorem Instytutu Nauk Ekonomicznych PAN. Był członkiem Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, prezes ZG od 1977 r.; w l. 1976-81 był prezesem ZG AZS.

² **Walczak Wojciech** (ur. w 1959 r.), magister psychologii, specjalność psychologia rozwojowa i wychowawcza, trener Polskiego Towarzystwa Psychologicznego; w szkole średniej jako uczeń IX LO w Łodzi był członkiem Ruchu „Światło – Życie” i uczestnikiem Ruchu Obrony Praw Człowieka i Obywatela. W dniu 28 IX 1980 r. został członkiem Międzyuczelnianego Komitetu Założycielskiego Niezależnego Związku Studentów w Łodzi, w czasie protestów był przewodniczącym Studenckiego Komitetu Jedności, Międzywydziałowej Komisji Studenckiej UŁ, Międzyuczelnianej Komisji Porozumiewawczej, którą kierował w czasie negocjacji z Komisją Międzyresortową, zakończonych podpisaniem porozumienia w dniu 18 II 1981 r. Po rejestracji NZS-u pełnił funkcję jego przewodniczącego na UŁ. W kwietniu 1981 r. na I Krajowym Zjeździe NZS został wybrany na wiceprzewodniczącego Krajowej Komisji Koordynacyjnej NZS. W lutym 1982 r. został aresztowany i osadzony w ośrodkach internowania w Łowiczu i Kwidzynie. Po opuszczeniu więzienia w indywidualnym trybie ukończył w 1984 r. studia. Swą działalność zawodową od samego początku związał z oświatą. Jako terapeuta pracował przez kilka lat z dziećmi niedostosowanymi społecznie. Prowadził szereg kursów przygotowujących studentów do pracy w szkole i zajęcia na studiach podyplomowych, doskonalących nauczycieli. W latach 1990-1994 był kuratorem oświaty w Łodzi. W l. 1994-1999 pracował w MEN. W 1998 r., jako dyrektor Departamentu Kształcenia i Wychowania Ministerstwa Edukacji Narodowej, przygotowywał system egzaminów zewnętrznych. W l. 1999-2003 był dyrektorem Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi. Obecnie jest radnym Sejmiku Województwa Łódzkiego III kadencji (2006-2010), jako członek Łódzkiego Klubu Chrześcijańsko-Konserwatywnego; kieruje Ośrodkiem Pedagogiczno-Wydawniczym „Chejron”.

Nr 2

1981 luty 8, Łódź – Podziękowanie dla salezjańskiego DA „Węzeł” od strajkujących studentów Akademii Medycznej.

Uczelniany Komitet Strajkowy
Akademii Medycznej w Łodzi

Łódź, dn. 8 II 1981 r.

Duszpasterstwo Akademickie przy kościele św. Teresy w Łodzi

Strajkujący studenci Akademii Medycznej w Łodzi dziękują serdecznie Duszpasterstwu Akademickiemu za okazywane wsparcie moralne i pomoc materialną. Dzięki Wam, pomimo wyczerpania, studenci mogli przetrwać w tak trudnych warunkach wiele dni.

Wasza pomoc duchowa przeciwdziałała zniechęceniu i depresji ogarniającej odizolowanych, strajkujących studentów.

Serdecznie dziękujemy.

Uczelniany Komitet Strajkowy
A[kademii] M[edycznej] w Łodzi^a

Źródło: ADAW, Kronika duszpasterstwa akademickiego 1981, (akta bez sygn.), oryginał, mps.

^a *Poniżej pieczęć prostokątna z napisem: Zrzeszenie Studentów Polskich Rada Wydziałowa Wydziału Farmacji przy Akademii Medycznej w Łodzi, Al. Kościuszki Nr 4, poniżej nieczytelny podpis.*

Nr 3

1981 luty 9, Łódź – Podziękowanie strajkujących studentów Akademii Medycznej w Łodzi dla ks. Stanisława Bogdańskiego SDB za wsparcie finansowe protestu.

Oświadczenie

W imieniu wszystkich studentów A[kademii] M[edycznej] w Łodzi dziękujemy ks. Stanisławowi Bogdańskiemu¹ za pomoc finansową w kwocie 1000 zł wspierającą fundusz strajkowy AM.

W imieniu U[czelnianego] K[omitetu] S[trajkowego] AM
Jarosław Fabiś^{a2}

Krzysztof Bik^{b3}

Łódź, dn. 9 II 1981 r.

Źródło: ADAW, Kronika duszpasterstwa akademickiego 1981, (akta bez sygn.), oryginał, mps.

^a *Poniżej odręczny nieczytelny podpis.*

^b *Poniżej odręczny nieczytelny podpis.*

¹ **Bogdański Stanisław** (ur. 1941 r.), w 1958 r. wstąpił do Zgromadzenia Salezjańskiego, na kapłana wyświęcony 3 VI 1969 r. w Łądzie n. Wartą, w l. 1976-1980 był duszpasterzem akademickim w ośrodku DA „Węzeł” w Łodzi, w czerwcu 1977 r. odprawiał dla łódzkich studentów Msze św. w intencji zamordowanego w Krakowie Stanisława Pyjasa, studenta związanego z opozycją. W styczniu i lutym 1981 r. wspierał materialnie i duchowo strajki studentów w Łodzi. W l. 1981-1982 był kierownikiem studiów w salezjańskim Wyższym Seminarium Duchownym w Kutnie Woźniakowie; w l. 1982-1993 – pełnił funkcję kierownika poligrafii, redaktora naczelnego Papieskich Intencji Misyjnych, sekretarza krajowego Papieskiego Działu Rozkrzewiania Wiary i przez 8 lat (1985-1993) dyrektora Biura Misyjnego w Sekretariacie Episkopatu Polski w Warszawie. Od roku 1993 – dyrektor Salezjańskiego Liceum Ogólnokształcącego (1998 – także Gimnazjum) w Sokołowie Podlaskim; w latach 1994-2000 był również przełożonym wspólnoty zakonnej w Sokołowie Podlaskim; w l. 2001-2005 pełnił funkcję Rektora Salezjańskiej Wyższej Szkoły Ekonomii i Zarządzania w Łodzi; od sierpnia 2005 duszpasterz w parafii św. Jana Bożego w Warszawie.

² **Fabiś Jarosław**, w 1981 r. student Akademii Medycznej w Łodzi, w czasie protestu członek Uczelnianego Komitetu Strajkowego. Po ukończeniu studiów kontynuował działalność naukową; w 1993 r. obronił doktorat, w 2000 r. przeprowadził przewód habilitacyjny. Obecnie jest profesorem nadzwyczajnym Uniwersytetu Medycznego w Łodzi, kieruje Katedrą Ortopedii i Traumatologii, specjalizuje się w medycynie sportowej, ortopedii, traumatologii.

³ **Bik Krzysztof**, w 1981 r. student Akademii Medycznej, w czasie protestu członek Uczelnianego Komitetu Strajkowego, obecnie dr nauk medycznych, specjalizuje się w ortopedii.

Nr 4

1981 [przed 18 lutego], Łódź – List strajkujących studentów Politechniki Łódzkiej do Ojca Świętego Jana Pawła II.

Watykan
Ojciec Święty Jan Paweł II¹

Ojciec Święty

My strajkujący studenci Politechniki Łódzkiej uwikłani w naszą rzeczywistość chcemy przywrócić polskiej uczelni należną jej godność i powagę. Chcemy przywrócić prawdę w nauce pamiętając o Twoim – Ojciec Święty – przesłaniu do nas – sprzed kościoła św. Anny, ze wzgórza Lecha, z krakowskiej Skałki – z tego trudnego doświadczenia dziejów, które nosi nazwę Polska chcemy wydobyć lepszą przyszłość.

Lękamy się naszej lekkomyślności, małoduszności, brakuje nam pełnej wolności ducha, a czasem właściwej siły przekonań.

Dlatego prosimy Cię Ojciec Święty wspomagaj nas w działaniach swoją modlitwą.

Komitet Strajkowy
Politechniki Łódzkiej

Źródło: ADAW, Kronika duszpasterstwa akademickiego 1981, (akta bez sygn.), odpis, rękopis.

¹ **Jan Paweł II**, właściwie: **Wojtyła Karol** (1920–2005). W dniu 1 XI 1946 r. został wyświęcony na kapłana przez kard. Adama Sapiehę. Był duszpasterzem akademickim, wykładowcą KUL, od 1958 r. biskupem; w l. 1964-1978 arcybiskup metropolita krakowski; 26 VI 1967 r. został nominowany na kardynała. W dniu 16 X 1978 r. wybrany na papieża, przyjął imię Jan Paweł II. Zmarł w Watykanie 2 IV 2005 r. W dniu 28 VI 2005 r. rozpoczął się jego proces beatyfikacyjny.

Nr 5

1981 [przed 18 lutego], Łódź – Religijna twórczość strajkowa studentów Akademii Medycznej w Łodzi.

Hymn pokoju nr 38

Królowo Polski, Królowo Pokoju,
Pod Twym sztandarem stajemy do boju,
Walcząc o prawdę i o wolność słowa,
Bo nam Polakom potrzebna odnowa
Wierzymy, idziesz z nami do zwycięstwa,
Uczysz zapału, wytrwania i męstwa.
Ty niewidzialnie jesteś między nami,
Przeto strajkujesz wraz ze studentami
Królowo Polski...

Niegdyś fale potopu zalewały
Naszą Ojczyznę, lecz Twój gród wspaniały
Trwał i zwyciężał, i głosił hymn chwały,
Surmy królowej do boju wzywały.
Królowo Polski...

W dwudziestym roku – słynny cud nad Wisłą –
Armii Czerwonej powstrzymałaś najazd –
Więc Ci ufamy, choćby nawet przyszło
Nam tu strajkować do kwietnia czy maja.
Królowo Polski...

Grupa 38

Źródło: ADAW, Kronika duszpasterstwa akademickiego 1981, (akta bez sygn.), odpis, rękopis.

Nr 6

1981 [po 18 lutego], Łódź – Informacja Wydziału ds. Wyznań Urzędu Miasta Łodzi o działalności kleru w wydarzeniach studenckich w Łodzi przestana do Urzędu ds. Wyznań.

^aInformacja^b

^co działalności kleru w wydarzeniach studenckich w Łodzi

Wydarzenia mające miejsce w ostatnich tygodniach wśród studentów Uniwersytetu Łódzkiego, Akademii Medycznej, Politechniki Łódzkiej, skupiły uwagę Episkopatu, Kurii i Ordynariusza. Hierarchia zajęła w początkowej fazie strajku postawę wyczekującą. Kontakty z młodzieżą utrzymywali księża opiekujący się duszpasterstwem akademickim i można przypuszczać, że nie byli inspirowani przez Kurię do specjalnych zadań. Jakkolwiek na spotkaniu duszpasterzy akademickich ordynariusz diecezji łódzkiej ks. Bp Józef Rozwadowski¹ przychylnie ustosunkował się do inicjatywy księdza Mirosława Strozka² zmierzającej do intensyfikacji działań wobec studentów. Fakt odprawienia mszy w okupowanym budynku wywołał natychmiastową reakcję Episkopatu, który za pośrednictwem ks. dr. Orszulika³ zalecił Ordynariuszowi uspokajać młodzież oraz nieporuszanie w kazaniach treści politycznych.

^a W lewym górnym rogu pieczęć z napisem: Urząd Miasta Łodzi Wydział do Spraw Wyznań Ul. Piotrkowska 104 tel. 646-60 90-926 Łódź. Na dole pierwszej strony dokumentu pod tekstem znajduje się pieczęć prostokątna: Urząd do Spraw Wyznań, wpłynęło dn[ia] 6 III 1981, Wyd[ział] RK, Nr 1433, za[łączniki], data wpływu, skrót wydziału oraz numer pisma wpisane odręcznie, brak informacji o załącznikach.

^b Powyżej wpisano odręcznie numer pisma: RK – 421/7/81.

^c Z lewej strony wpisano odręcznie: Tow[arzysz] Minister i nieczytelny podpis, poniżej: Tow[arzysz] Dyr[ektor] mater[iału] akt[owe] pobrałem (lekcja prawdopodobna) 23 III [19]81, poniżej: 9 III [19]81 i nieczytelny podpis, poniżej: Tow[arzysz] Ludwik 23 III [19]81 i nieczytelny podpis.

¹ **Rozwadowski Józef** (1909-1996), biskup ordynariusz łódzki, w październiku 1931 r. wyświęcony na kapłana w Krakowie, w latach 1939-1945 ojciec duchowny w Arcybiskupim Seminarium Duchownym w Krakowie, w październiku 1968 r. mianowany ordynariuszem łódzkim, pochowany w krypcie ordynariuszy w podziemiach Bazyliki Archikatedralnej w Łodzi, kontrolowany w ramach SOR „Inspirator” (1974-1989) – materiały archiwalne zniszczono w 1989 r., Por. *Stan wojenny w regionie łódzkim w dokumentach SB*, opr. M. Kocpzyński i R. Rabiega, Łódź-Warszawa 2008, s. 47.

² **Strożka Mirosław** (ur. w 1938 r. w Łodzi). Kapłan Archidiecezji Łódzkiej. Święcenia kapłańskie przyjął 20 VI 1965 r. Po ukończeniu studiów teologicznych przez 25 lat wykładał homiletykę i fonetykę pastoralną w WSD w Łodzi. Ukończył także szkołę dla księży Dzieła Maryi w Lipsku i Berlinie. W l. 1979-1989 koordynował na terenie diecezji organizację Tygodni Kultury Chrześcijańskiej. W 1974 r. został mianowany duszpasterzem akademickim w CDA „Piątka”. W kolejnych latach pełnił także funkcję diecezjalnego duszpasterza nauczycieli akademickich i studentów. W czasie strajków studenckich w styczniu i lutym 1981 r. koordynował posługę duszpasterską dla protestującej młodzieży. W 1990 r. został mianowany proboszczem parafii św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Zgierzu.

³ **Orszulik Alojzy** (ur. w 1928 r.), w 1951 r. wstąpił do pallotynów, święcenia kapłańskie przyjął w dn. 22 VI 1957 r. w Otarzewie. Studiował na Wydziale Prawa Kanonicznego KUL. Od roku 1962 pracował w Sekretariacie Episkopatu Polski, w l. 1974-1994 był konsultorem Papieskiej Rady ds. Środków Społecznego Przekazu. W listopadzie 1980 r. został członkiem-sekretarzem Komisji Wspólnej Przedstawicieli Episkopatu Polski i Rządu PRL, brał udział w przygotowaniach kolejnych pielgrzymek papieskich do Polski. W 1987 r. znalazł się

Dnia 28 stycznia br. odbyło się w Warszawie spotkanie diecezjalnych duszpasterzy akademickich, podczas którego poruszono sprawy łódzkich studentów, a w dwa dni później, tj. 31 stycznia br. kuria^d zorganizowała zebranie opiekunów łódzkiego duszpasterstwa akademickiego, podczas którego podsumowano efekty działalności duszpasterskiej na uczelniach.

Diecezjalny duszpasterz akademicki ks. Mirosław Strozka zwolniony został z części obowiązków parafialnych przez Ordynariusza i zajął się głównie organizacją systematycznego odprawiania mszy w budynkach uczelnianych, pomocą materialną, duchową dla strajkujących.

Do regularnego kontaktu ze strajkującymi oddelegowano następujących księży: M[irosława] Strozka, J[ana] J[achyma]⁴, St[anisława] Olczyka⁵, E[dwarda] Wieczorka⁶, A[ntoniego] Głowę⁷, J[erzego] Sobkowiaka⁸, W[ładysława] Owczarka⁹, H[enryka] Zimmnickiego¹⁰, salezjanów z ośrodka D.[uszpasterstwa] A.[akademickiego] „Węzeł”¹¹, ks. Bogdańskiego¹² i Pietrusika¹³, jezuitów – o. Miecznikowskiego¹⁴ i o. Pie[c]ucha¹⁵. Ponadto Kuria wspomogła studentów

w składzie Komisji Mieszanej Stolicy Apostolskiej i Episkopatu Polski ds. nawiązania stosunków dyplomatycznych między Watykanem i Polską. Z ramienia Kościoła brał udział w rozmowach w Magdalence i w obradach Okrągłego Stołu. W latach 1989-1994 był zastępcą sekretarza Episkopatu Polski, od 1994 r. przewodniczył Komisji Episkopatu ds. Środków Społecznego Przekazu. Brał także udział w pracach Komisji Prawnej Episkopatu i Komisji Wspólnej Episkopatu Polski i Rządu oraz Kościelnej Komisji Konkordatowej. W 1989 r. został mianowany biskupem pomocniczym diecezji siedleckiej, w 1992 r. został biskupem diecezjalnym w Łowiczu.

⁴ **Jachym Jan**, kapłan Archidiecezji Łódzkiej, dr teologii, od 1998 r. proboszcz parafii św. Wojciecha w Łodzi.

⁵ **Olczyk Stanisław**, kapłan Archidiecezji Łódzkiej, wyświęcony w 1974 r., brak bliższych danych.

⁶ **Wieczorek Edward**, kapłan Archidiecezji Łódzkiej, obecnie proboszcz parafii św. Piotra i Pawła w Łodzi.

⁷ **Głowa Antoni** (ur. 1946), kapłan Archidiecezji Łódzkiej, w l. 1980-83 był wikariuszem w parafii Zbawiciela w Łodzi, pełnił posługę duszpasterską wśród strajkujących studentów na Wydziale Inżynierii Środowiskowej Politechniki Łódzkiej. W l. 1983-1998 proboszcz parafii św. Rafała Kalinowskiego w Łodzi. Następnie wyjechał na misje do Rosji, gdzie w l. 1998-2004 był proboszczem w parafii św. Mikołaja w Wołgogradzie. Po powrocie do Polski był proboszczem w parafiach: Wartkowice w l. 2004-2005; Matki Boskiej Zwycięskiej w Łodzi w l. 2005-2006. Obecnie proboszcz parafii Matki Boskiej Różańcowej w Łodzi, od 2007 r. dziekan dekanatu Łódź-Stoki.

⁸ **Sobkowiak Jerzy**, kapłan Archidiecezji Łódzkiej, wieloletni wykładowca języka łacińskiego w WSD Archidiecezji Łódzkiej; wyjechał do pracy duszpasterskiej w Niemczech, gdzie zmarł w 2008 r.

⁹ **Owczarek Władysław**, kapłan Archidiecezji Łódzkiej, w l. 1992-1997 proboszcz parafii Najświętszego Serca Jezusowego w Kurowicach, zginął w wypadku samochodowym w 1997 r.

¹⁰ **Zimmnicki Henryk**, kapłan Archidiecezji Łódzkiej, w l. 1980-1988 pracował w parafii Opatrzności Bożej w Łodzi.

¹¹ Zob. przypis nr 9 w tekście głównym.

¹² Zob. dokument 3, przyp. 1.

¹³ **Pietrusik Józef** (ur. w 1949 r.), w 1967 r. wstąpił do Zgromadzenia Salezjańskiego. Podczas studiów w WSD został wcielony do wojska, dn. 8 VI 1976 r. przyjął święcenia kapłańskie w Łądzie n. Wartą. W l. 1980-87 był duszpasterzem akademickim w ośrodku DA „Węzeł” w Łodzi. W okresie strajków organizował pomoc materialną i duszpasterską dla protestującej młodzieży. W l. 1987-1989 był dyrektorem wspólnoty św. Barbary w Łodzi, w l. 1987-1996 proboszcz Parafii NMP Wspomożenia Wiernych w Łodzi. W l. 1997-2007 – ekonom w WSD Towarzystwa Salezjańskiego w Łodzi, od 2007 r. pełni funkcję ekonomy inspektorialnego salezjańskiej Prowincji św. Stanisława Kostki w Warszawie.

¹⁴ **Miecznikowski Stefan** (1921-2004), jezuita, kapelan łódzkiej „Solidarności”, w 1950 r. przyjął święcenia kapłańskie, od 1967 r. duszpasterz akademicki w Łodzi, po aresztowaniach wśród członków organizacji „Ruch” w 1970 r. przeniesiony do Kalisza, gdzie m.in. założył KIK, w 1978 r. ponownie przeniesiony do Łodzi, gdzie organizował m.in. DA, Duszpasterstwo Rodzin, Duszpasterstwo Środowisk Twórczych, Duszpasterstwo

finansowo, wymienieni księży kilkakrotnie wspomagali studentów kwotami w wysokości 5-8 tysięcy złotych.

Postawa Ordynariusza początkowo bierna uległa szybkiej ewolucji w kierunku całkowitego poparcia dla studentów, istotny wpływ na zmianę postawy Ordynariusza miały naciski wywierane przez ks. Strożkę, Jana Kłysa¹⁶ – pracownika Kurii i ojca Miecznikowskiego.

W środę dn[ia] 18 II 1981 r. po podpisaniu porozumienia przez min[istra] Górskiego¹⁷ z Międzyuczelnianym Komitetem Porozumiewawczym w budynku Uniwersytetu Łódzkiego przy Al. Kościuszki 65, w późnych godzinach wieczornych odprawiona została msza dziękczynna w intencji pomyślnego zakończenia strajku, mszę celebrował ks. M. Strożka w asyście 2 alumnów Wyższego Seminarium Duchownego. W dniu 22 lutego br. bp Ordynariusz wystosował list pasterski do wiernych w sprawie pomyślnego zakończenia strajku.

W dniu 8 III br. zostanie w katedrze odprawiona przez bpa Ordynariusza msza w intencji zakończenia strajku. Dużą pomoc dla strajkujących studentów udzielali alumni W[yższego] S[eminarium] D[uchownego]. Księża zaś oddziaływali bezpośrednio na studentów związanych z ośrodkami D.A., kształtowali postawę wytrwałości, nieustępliwości, przeciwdziałali postawom zwątpienia. Zanotowano wzrost religijności wśród studentów. W okupowanych budynkach odbywały się modlitwy poranne i wieczorne, msze, udzielano spowiedzi. Jezuici i Salezjanie organizowali dla strajkujących pisma, książki, filmy, slajdy itp. Niektórzy księża w kazaniach, mimo decyzji ordynariusza aby nie poruszać problemów politycznych, te zagadnienia poruszali (Ks. M. Strożka, O. Miecznikowski). Aktywną działalność w niesieniu pomocy studentom wniosły siostry zakonne Urszulanek, Karmelitanki i inne, które dostarczały pożywienie dla nich.

Ludzi Pracy, galerię sztuki i księgarnię wydawnictw niezależnych, po wprowadzeniu stanu wojennego organizował pomoc dla więzionych i internowanych, odprawiał Msze św. za Ojczyznę, wspierał działaczy opozycji, w 1989 r. przeniesiony przez władze zakonne na Wybrzeże, kontrolowany w ramach SOR „Niepoprawny” (1980-1989) – materiały archiwalne wybrakowano protokołem nr 1018/10, Por. *Stan wojenny w regionie łódzkim w dokumentach SB*, opr. M. Kopczyński i R. Rabięga, s. 136-137.

¹⁵ **Piecuch Józef**, jezuita, brak bliższych danych.

¹⁶ **Kłys Jan** (ur. 1931 r.), socjolog, absolwent WSD w Lublinie (nie przyjął święceń kapłańskich) i UŁ, członek Konferencji Episkopatu do Spraw Apostolstwa Świeckich oraz Komisji Konferencji Episkopatu do Spraw Duszpasterstwa Rodzin, kierownik Duszpasterstwa Rodzin przy Kurii Biskupiej w Łodzi (1968-1984), współpracownik m.in. Prymasa S. Wyszyńskiego, kard. K. Wojtyły, bp. H. Gulbinowicza, bp. J. Rozwadowskiego, bp. Kominka, KUL, ATK oraz redakcji „Tygodnika Powszechnego”, w wyniku działań dezintegracyjnych SB częściowo izolowany w środowisku łódzkich duchownych, kontrolowany w ramach arkusza rejestracyjnego teczki zagadnieniowej „Parafianie” (1966-1970) i SOS „Socjolog” (1970-1986), wg zachowanych materiałów TW „Olszewski” (1954 r.), pozyskany przez KP MO w Pułtusku w celu dostarczania informacji dot. Sytuacji w Zakładzie Leczniczo-Wychowawczym w Rybieniu, współpracę zakończono z powodu zmiany miejsca zamieszkania TW (podjęta przez łódzką SB w marcu 1964 r. próba wznowienia współpracy zakończyła się niepowodzeniem z powodu odmowy wymienionego na ponowne utrzymywanie kontaktów z aparatem bezpieczeństwa), Por. *Stan wojenny w regionie łódzkim w dokumentach SB*, opr. M. Kopczyński i R. Rabięga, s. 380.

¹⁷ Zob. dokument 1, przyp. 1.

W dniu 17 II 1981 r. po parafowaniu między studentami a komisją międzyresortową porozumienia, a przed podaniem wiadomości o rejestracji N[iezależnego] Z[rzeszenia] S[tudentów]¹⁸, wśród części strajkujących studentów zapanował nastrój zniechęcenia i ochoty do szybkiego przerwania strajku, po zorientowaniu się o takich nastrojach wśród młodzieży, ks. Stróżka zalecił działania, aby przekazać studentom by „wytrwali”, aby nie ulegali bo mogą stracić owoce, o które tak „dzielnie” występowali przez wiele dni. Do tej akcji włączono także księdza Bogdańskiego, Pietrusika, Miecznikowskiego.

Analizując udział kleru w wydarzeniach łódzkich, należy stwierdzić, iż był on duży, a studenci zorganizowani w duszpasterstwie akademickim okazali się b[ardzo] dobrymi organizatorami, a także bardzo nieustępliwymi, zdeterminowanymi na wszystko^e.

Źródło: AAN, Urząd ds. Wyznań, sygn. 125/339, k. 21–23, oryginał, mps.

PASTORAL SERVICE OF SALESIANS DURING THE STUDENT STRIKES IN LODZ JAN 21-FEB 18, 1981. SELECTION OF SOURCE DOCUMENTS

Summary

The strike of students in Łódź which took place in days 21. 01 -18. 02. 1981, was one of the most important events called „the carnival of Solidarity”. As result of the protest action and the negotiation with the government commission became registered Independent Students' Association which had only several months of the legal activity, because after the introduction of the war-state as the first organization became solved by authorities. During the strike Salesians from Student's Pastoral Community „Węzeł” patronized pastoral ministry over protesting young people. In the elaboration was represented their commitment. One presented also editions of sources of documents which hitherto nowhere were published.

Nota o Autorach:

MGR KRZYSZTOF KOLASA – absolwent historii o specjalności archiwistycznej na UMK w Toruniu; pracownik OBUiAD IPN w Łodzi; sekretarz Stowarzyszenia Archiwistów Polskich Oddział w Łodzi w latach 2005-2007; zainteresowania badawcze: stosunki polsko-tureckie w II połowie XVII w., struktura organizacyjna i funkcjonowanie organizacji partyjnych PZPR na przykładzie województwa łódzkiego, mechanizmy funkcjonowania Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, historia Kościoła w PRL-u oraz problemy opracowania dokumentacji aktowej i nieaktowej.

¹⁸ Niezależne Zrzeszenie Studentów (NZS) – stowarzyszenie studentów powstałe 22 września 1980 r., zalegalizowane przez władze w wyniku strajków studenckich w Łodzi w dniu 17 lutego 1981 r. Organizacja, obok działań na rzecz środowiska studentów, związanych między innymi z postulatami reformy szkolnictwa wyższego, zajmowała się także wspieraniem działań „Solidarności” w wymiarze politycznym. Po wprowadzeniu stanu wojennego NZS został zdelegalizowany. W l. 1982-89 w kilku ośrodkach akademickich kontynuował działalność w podziemiu. NZS ponownie został zarejestrowany przez Sąd Najwyższy w Warszawie w dniu 22 września 1989 r.

^e Poniżej pieczęć: Dyrektor Wydziału mgr Aleksander Wilkanowski i nieczytelny podpis.¹⁹ Zob. dokument 1, przyp. 1.

MGR JAROSŁAW WĄSOWICZ SDB – kierownik Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej; przygotowuje doktorat na UMK w Toruniu nt. „Niezależny Ruch Młodzieżowy w Gdańsku 1981-89”; wicepostulator procesu beatyfikacyjnego męczenników II wojny światowej; zajmuje się badaniem dziejów młodzieżowej opozycji i NSZZ „Solidarność” w PRL-u, historią Kościoła w tym okresie, martyrologium duchowieństwa polskiego w czasie II wojny światowej oraz historią salezjanów w Polsce.

Słowa kluczowe: historia Kościoła, historia PRL, strajki studenckie, salezianie, NZS, Łódź